

Minder antibiotica met 'Zicht op gezonde dieren'

Wilma Wolters

Andre Wouters, Adrie Klaassen en Karin Wouters in gesprek over het medicijngebruik op het bedrijf van de familie Wouters.

Het ministerie van EL&I wil dat het antibioticagebruik in de veehouderij in 2013 met 50 procent is gedaald ten opzichte van 2009. Het project 'Zicht op gezonde dieren' heeft dat doel voor ogen. Ook enkele geitenhouders nemen deel aan dit project.

Wat kunnen zij doen om minder antibiotica te gebruiken?

Adrie Klaassen is ondernemerscoach bij ZLTO en begeleider van een van de drie groepen geitenhouders die meedraaien in het project Zicht op gezonde dieren. Zijn groep telt acht geitenhouders, de drie groepen samen komen op zo'n twintig deelnemende geitenhouders. Een van de bedrijven die onder zijn hoede valt, is van André en Karin Wouters in Hulten (NB). Gedrieën vertellen zij over hun ervaringen in het project tot nu toe.

Nieuw: dierdagdosering

Het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) maakt zich zorgen over het antibioticagebruik in de veehouderij en met name de gevolgen daarvan voor de mens. Daarom heeft zij samen met LTO en de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor de Diergeneeskunde (KNMvD) het project 'Zicht op gezond dieren' opgezet. "Om de 50 procent reductie van antibiotica in 2013 te halen, zet dit project in de eerste plaats voor elke sector op een rij hoe hoog het antibioticagebruik is en welke medicijnen worden gebruikt. In de tweede plaats wordt er gekeken naar hoe de reductie kan worden waargemaakt", aldus Klaassen. In geen enkele dierlijke sector is bekend wat er precies aan antibiotica gebruikt wordt en hoeveel. Maar in de geitenhouderij ligt dat nog een tikkeltje ingewikkelder. "Omdat de geitenhouderij enkel *off-label*-medicijnen gebruikt, is daar helemaal geen zicht op de toepassing en de hoeveelheid van antibiotica." André en Karin wisten voordat ze deelnemer werden wel welke middelen ze gebruikten bij de melkgeiten en dat werd ook altijd netjes genoteerd in het managementprogramma. "Maar van de opfok wist ik in het verleden niet hoe ik dat het beste kon invoeren, dus daar schortte het nog weleens aan. Inmiddels is dat ook helder", vertelt Karin. Om van elke diersoort te weten hoeveel antibiotica het krijgt en welke soort, werken dierenartsen sinds dit jaar met VetCIS. In dit programma dienen zij in te voeren welke medicijnen zij toedienen aan welke diersoort. "Zo kan het programma van elke diersoort een dierdagdosering berekenen. Dat is een nieuw kengetal waar de veehouderij mee zal moeten werken", weet Klaassen. Voor André en Karin Wouters was een daling van het antibioticagebruik op hun bedrijf niet de belangrijkste reden om deel te nemen aan Zicht op gezonde dieren. André: "Ik wil voorkomen dat hier op het bedrijf een zoönose wordt aangetroffen. Met de Q-koorts hebben we dat één keer meegeemaakt, maar in het vervolg wil ik dat voor zijn. Dan wil ik kunnen aantonen dat hier geen ziekte heerst."

Leerzaam project

André en Karin houden al 25 jaar geiten en werken al lange tijd met een bedrijfsbehandelplan. "Maar dat neemt niet weg dat we graag van anderen horen hoe zij het doen", zegt André. "Het kan altijd beter." Nu, zo halverwege het project, hebben ze zeker al wat geleerd. Karin vertelt: "We weten nu dat we moeten stoppen met derde-generatiemiddelen.

Dat zijn de middelen die je gebruikt als niets meer helpt. Je kunt die middelen beter helemaal niet aanschaffen, want je hebt dan een grote fles staan waarvan je maar een heel klein beetje gebruikt. En bovendien, als het zover komt dat je naar dit laatste redmiddel moet grijpen, is de kans groot dat de geit toch weggaat. Waarom zou je dan het medicijn nog gebruiken?" André vult aan: "We zijn ook vaker per dier gaan behandelen en pas als het niet helpt of niet anders kan starten we een groepsbehandeling." "En we passen eerst pijnstilling toe, bijvoorbeeld bij een dier met een zeer pootje. Misschien heeft het dan wel helemaal geen antibiotica meer nodig", zegt Karin. Klaassen weet te vertellen dat dergelijke opstokers typerend zijn voor de deelnemers aan het project. "Het gaat om bewustwording. Hoe lossen we een probleem op zonder medicijnen in plaats van meteen te bedenken met wélk medicijn. Het belangrijkste waar het project op dit moment in voorziet is de gelegenheid om met elkaar in discussie te gaan en van elkaar te horen hoe en waarom medicijnen worden ingezet. Zo kunnen geitenhouders van elkaar leren."

Denk ook aan management

Het meeste medicijngebruik in de geitenhouderij vindt plaats tijdens de opfok. "Daar wordt veel preventief behandeld tegen longontsteking en diarree, en dat gebeurt meestal als groepsbehandeling", vertelt Klaassen. Daar zal dan ook de grootste daling van antibioticagebruik te behalen zijn. "Geitenhouders moeten leren dat managementmaatregelen heel veel ziekteproblemen kunnen voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van biest. Wat gebruik je, hoe doe je dat en waarom en wat zijn de resultaten?" André en Karin hebben de biestverstrekking sinds dit jaar veranderd. "We gebruikten altijd koebiest van een melkveebedrijf met de hoogste paratbc-status. Maar dit jaar geven we geitenbiest. We hangen een emmer biest in warm water, ondertussen ontsmetten we de navel en doen oornummers in en tegen die tijd is de biest wel warm en kunnen we de lammeren de fles geven. We proberen de biest van de eigen moeder te geven aan een lam, maar dat lukt niet altijd. We zijn CAE- en CL-vrij en enten tegen paratbc. Wat kan er dan nog in de biest zitten wat op die manier van geit op lam kan worden overgebracht?", stelt André.

De familie Wouters vindt het ook belangrijk om de opfokstal goed voor elkaar te hebben. Hun idee daarbij is dat je je verantwoordelijkheid richting de humane sector moet nemen

Tips voor opfok

Om het medicijngebruik te verminderen is het belangrijk om de omstandigheden waarin de geiten en lammeren verkeren, zo optimaal mogelijk te hebben. André en Karin geven hun ideeën over een goede opfok:

- Droog liggen is heel belangrijk voor lammeren. Wij hebben ondervonden dat gehakseld stro veel vocht opneemt, terwijl vlasstro voor oogproblemen kan zorgen doordat het zo scherp is.
- Om het stro zo lang mogelijk droog te houden, hebben wij onder de spenen een roostervloer. Als de spenen lekken, komt het vocht niet in het stro terecht.
- We mesten sneller uit om zo de kiemen uit het hok te halen. En dat moet je niet met de riek doen, maar geautomatiseerd, anders begin je er nog niet snel aan. In een halfuur tijd hebben wij de pot onder de lammeren leeg en nieuw stro erin.
- We kalibreren de drinkautomaat regelmatig zodat die goed afgesteld is.
- De luchtvochtigheid in de opfokstal mag niet te hoog worden. Als die boven de 60 procent komt, gaat de ventilatie harder draaien, maar ook de verwarming hoger.
- Bij de drinkautomaat hebben we nachtverlichting. Dan kunnen de lammeren ook 's nachts de spenen vinden en komen ze 's ochtends niet allemaal tegelijk drinken. Zo vechten ze minder en krijgen ze minder ecthyma, wat groei kost.
- Zorg voor voldoende spenen. Voor elke 15 lammeren zou er een speen moeten zijn.
- Maar het allerbelangrijkste: blij alert en pas je systeem zo nodig aan.

en dat je door een goede stal minder medicijnen nodig hebt. En als je minder medicijnen gebruikt, maak je minder kosten. "Ik denk dat investeren in een goede opfokstal in plaats van in medicijnen, op den duur zeker loont", aldus André.

Het project Zicht op gezonde dieren loopt tot eind 2011. Maar zowel Klaassen als de familie Wouters hopen dat het verlengd wordt. "Zodat de bevindingen over de hele sector uitgerold kunnen worden en dat elke veehouder zich bewust is van zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid en die ook neemt."